

Andre Gunder Frank

Klass, politik och Debray

[Översättning: Lennart Jönsson. Publicerades i antologin *Underutveckling eller revolution i Latinamerika* (1971).

Frank kritiserar här att Debray saknade en konkret analys av de ekonomiska och klassmässiga förhållandena i Latinamerika när han utformade sin gerillastrategi. Men lägg märke till att Debray senare övergav gerillalinjén – se lästipsen efter artikeln]

Ingen ärlig och konstruktiv kritik av Régis Debrays arbete¹ kan undgå att erkänna dess betydelse och dess förtjänster. Debrays essäserie har, enligt bästa politiska traditioner, rakt på sak behandlat och tvingat oss alla att ta ställning till de mest betydelsefulla politiska problemen i vår tid, som så många sökt undvika. Debray har på ett övertygande sätt kritiserat pseudo-revolutionära tendenser och bekräftat en ärlig tro på revolutionära vapen. Dessutom har hans personliga handlande varit i överensstämmelse med hans budskap, vilket är mer än de flesta av oss kan säga. Men allt detta, och det skulle han själv otvivelaktigt varit den förste att instämma i, gör inte att hans arbete är höjt över all kritik. Snarare innebär det om något, att en kritik av Debrays arbete, där den är objektivt berättigad, är desto mer betydelsefull. Debrays teser kräver, enligt vår uppfattning, kritik på två grundläggande punkter: för det första härrör de sig inte från en grundläggande *analys* av det latinamerikanska samhället och ännu mindre från dess *klasstruktur*; för det andra, vilket följer konsekvent, skiljer de *teori* från praktik, och i och med att de misstar sig på arten av den latinamerikanska revolutionen, undervärderar de den militära aktivitetens och massdeltagandets *politiska* roll och på deras inbördes förhållande. Bristen på samhällsanalys skulle inte vara allvarlig i en politisk skrift (till skillnad från ett analytiskt arbete) om det inte resulterade i bevarandet av, i en annorlunda form, just den politiska svaghet hos den revolutionära politiken i Latinamerika som Debray själv vill överbrygga. När vi gör dessa kritiska anmärkningar, riktar vi dem snarare mot Debrays välkända centrala teser än mot ”citerbara” isolerade påståenden i hans arbeten, vilka ofta motsäger hans egna centrala teser.

1. Debrays arbeten uppskattas — och bör uppskattas — som politiska skrifter och inte som politiska analyser av Latinamerikas samhälle. Man finner ingen ekonomisk eller social analys av Latinamerika i Debrays tre essäer, inte ens i ”Problems of Revolutionary Strategy in L. A.”², vilken kan sägas vara den mest analytiska av dem. I synnerhet saknas analys av Latinamerikas produktions- och klasstruktur, eller av någon av dess delar. Följaktligen gör Debray ingen politisk analys av det latinamerikanska samhället — såsom skilt från och som en grund för den analys av den latinamerikanska politiska rörelsen, som han verkligen gör. Inte heller förbereder Debray någon sådan ekonomisk-social-politisk analys någonstans i sitt politiska program för den latinamerikanska revolutionen.

Denna brist på analys — och denna brist på förtroende för analyser — av den sociala miljö och dynamik som latinamerikanska revolutionärer måste arbeta i, skiljer säkerligen Debray, liksom den kubanska revolutionen, från de sovjetiska, kinesiska och vietnamesiska revolutionerna, i vilka inte endast Lenin, Mao Tse Tung och Ho Chi Minh, utan även många andra ledare utmärkte sig genom den sociala analys på vilken både revolutionär teori och praktik grundades. Ledarna för dessa revolutioner studerade och förstod de samhällen i vilka deras framgångsrika politiska arbete utfördes. Och enligt vad Debray uppgav vid sin ”rättegång” i Bolivia, så skrev Che själv om politisk ekonomi i Latinamerika, samtidigt som han kämpade i Bolivia.

¹ Debrays mest kända arbete där han utvecklar sin gerillalinjé är [Revolution i revolutionen](#) – *Red*

² *New Left Review*, september-oktober, 1967

Analys, som motsats till en metod av empirisk trial-and-error-typ, betyder inte att man importerar ett "nationell borgerlighet kontra feodalism" — schema från Moskva, eller "Four groups United Front" — programmet från Peking, eller Trotskijs "ojämn och kombinerad utveckling permanent revolution"-formel.

Det är nödvändigt att i Latinamerika analysera hur klasstrukturen formats och fortfarande omformas genom den koloniala och nykoloniala struktur som världskapitalismen tvingat på alla delar av denna kontinent. Detta fordrar förtroende för den marxistiska *metoden* att studera verkligheten, och verklighetens mångfald i Latinamerika, och den tillåter inte en enkel tillämpning av etiketter och scheman, som används t.o.m. av Debray, som t.ex. "feodal oligarki".

2. Debray skiljer på, eller lyckas inte med att förena, revolutionär teori och praktik. Genom att förneka värdet av och därmed lämna obesvarad frågan huruvida den latinamerikanska revolutionen är borgerlig eller socialistisk, fördunklar Debray revolutionens politiska natur. Detta misstag antar vi vara en direkt följd av Debrays underlåtenhet att göra den nödvändiga analysen av den latinamerikanska socio-ekonomiska verkligheten — oavsett hur mycket Debray — enligt vad många påstår — undervärderar betydelsen av europeisk eller asiatisk undervisning. Dessutom skiljer sig Debrays teori om själva den kubanska revolutionen från den kubanska revolutionens praktik i väsentliga avseenden. Så har t.ex. hela 26-juli-rörelsen bortom Sierra Maestra och dess politiska betydelse för revolutionär praktik och teori ingen motsvarighet i Debrays modell. Iakttagelsen att denna rörelse var till mycket liten användning när det gällde att förse Fidel med vapen är inte nog för att man ska kunna avfärda dess politiska betydelse och den är bara ett av många symtom på Debrays underskattning av revolutionens politik, den kubanska och andra. Återigen, framgången för den kubanska revolutionen uppnåddes inte enbart i Sierra Maestra före den 1 januari 1959, som Debray underförstår, utan även i dess utveckling över hela Kuba efter detta datum, vilket troligen även Debray skulle hålla med om. För, som Fidel anmärkte i sitt tal den 8 april 1968:

i ärlighetens namn kan vi inte säga att den första januari (1959) innebar revolutionens triumf. Traditionellt har vi identifierat revolution enbart med väpnad kamp, men den första januari var det i verkligheten upproret som triumferade ... Kunde vi, på detta tidiga stadium, verkligen säga att vi visste vad en revolution var? Då hade vi en känsla, som var känslan av kamp, känslan av uppror ...

Således, precis som 26 juli 1953, eller den 2 december 1956, inte nödvändigtvis måste ha lett till gerillakrigföring (trots allt så var de inte ämnade att göra det, och andra planerade eller utförda uppror på andra platser gjorde det inte) så behöver inte striden i Sierra Maestra nödvändigtvis ha lett till den socialistiska revolutionen. Hade inte den kubanska revolutionen kunnat gå vidare 1959, skulle den naturligtvis ha sparat ur eller blivit besegrad. Lyckligtvis kunde den kubanska revolutionens inneboende energi och inriktning, (delvis härstammande från den politiska mobiliseringen bortom Sierra Maestra) komma över den borgerliga tröskeln. Alla revolutionära rörelser har inte lyckats, inte ens om de letts av en gerilla. De flesta av dem, och i synnerhet den algeriska, misslyckades; och från Prestes i Brasilien till Machado i Venezuela har väpnad kamp inte inneburit någon politisk garanti gentemot reformism. Som motsats kan nämnas att deras politiska styrning av den militära aktionen har gjort det möjligt för kineserna och vietnameserna att undvika revolutionens ursparning. Dessutom måste man anmärka att den kubanska klasstrukturen, den kubanska borgerlighetens beslut — och möjlighet att besluta — att kasta in handduken och flytta till Miami, och den internationella kraftkorrelationen gjorde det märkbart mycket lättare för Kuba att komma över tröskeln än för det övriga Latinamerika idag. Således stämmer inte Debrays beräkning riktigt, och i synnerhet om den kubanska revolutionen skall betraktas som en förtrupp till och som en integrerad del av den latinamerikanska revolutionen, kan hans modell inte vara ett bergsäkert rättesnöre.

Om Debray förenat ett program för revolutionär handling med en samhällsanalys av Latin-

amerika, eller kanske t.o.m. av Kuba, i stället för att låta det utgå huvudsakligen från den analys (riktig eller oriktig) av de kubanska och latinamerikanska revolutionära rörelserna, skulle han aldrig förletts att förordade revolutionär praktik utan — eller snarare med falsk revolutionär teori. Speciellt skulle en analys av Latinamerikas klass- och nykoloniala struktur få Debray att inse att den pågående utvecklingen av en socialistisk revolutionär teori i Latinamerika är ett nödvändigt, om också inte tillräckligt, villkor för en framgångsrik revolutionär praktik. I synnerhet är en korrekt revolutionär teori nödvändig för att försäkra att en antagen revolutionär praktik inte spårar ur vid första hinder i en *frente amplia*, en bred front, en sådan som Prestes i Brasilien tillhör nu, en *paz democrática*, en demokratisk fred, en sådan som nu förordas av Machado i Venezuela, eller en NASAKOM (nationalism, islam och kommunism), som praktiserades i Indonesien under Sukarno — och därmed blir lidande av deras ofrånkomliga konsekvenser.

En analys av latinamerikansk klasstruktur skulle avslöja vem som är den fiende som skall bekämpas (borgerligheten likaväl som imperialismen), vilka politiska vapen han har till sitt förfogande (reformismen och frestelser), vilka revolutionen kan räkna med, hur den måste politiskt mobilisera dessa människor — med ett ord: vad teori och praktik måste vara för den latinamerikanska revolutionen. Det var inte för inte som Che i sitt rop på ”två, tre, många Vietnam” sade att ”*med största sannolikhet* ska det bli en socialistisk revolution i Vårt Amerika”.

Debrays underlåtenhet att analysera det latinamerikanska samhället och att förena revolutionär teori och praktik på ett riktigt sätt, gör att han underskattar betydelsen av politiskt massdeltagande i revolutionen och att han försummar den militära aktivitetens politiska roll i detta massdeltagande. Debray tror på en knuff av en gerilla för att revolutionen skall börja, och han hoppas att genom att lägga ledarskapet i händerna på en landsbygdsgerilla snarare än i händerna på ett stadsparti eller på caféklickar, skall revolutionen gå vidare till seger genom skapandet av en folkarmé. Men Debray föreslår ingenstans hur ett gerillaförband senare skall utvecklas till en folkarmé och den folkliga politiska rörelse som revolutionen behöver. Långt från att föreslå hur detta gerillacentrum skulle kunna skapa de politiska eller t.o.m. militära villkoren för sin fortsatta utveckling, tycks Debrays kritik av självförsvar och politiskt gerillaarbete på landsbygden, och hans åsidosättande av gerillaförbindelser med rörelser av typen ”26 juli” på Kuba såväl som på andra håll i Latinamerika, argumentera mot organiseringen av en vidare politisk rörelse. Ändå sade Fidel vid OLAS-konferensen att den revolutionära rörelsens behov av en gerillakärna ”inte betyder att gerillarörelsen kan uppkomma utan något förberedelsearbete; det betyder inte att gerillarörelsen är någonting som kan existera utan politisk inriktning. Nej! Vi förnekar inte den roll de politiska organisationerna spelar. Gerillan organiseras av en politisk rörelse, av en politisk organisation.”

Militära aktioner kräver således riktig politisk styrning och understöd, för att icke, såsom sker när ett hus är byggt på lös grund, den första stormen skall förstöra både grund och överbyggnad. Klar klassanalys är grundläggande för att noggrant (taktiskt) utvalda och politiskt (strategiskt) ledda väpnade aktioner skall bli militärt framgångsrika mot fienden och politiskt framgångsrika när det gäller att mobilisera folket som revolutionens vänner. Inte bara är ett *folkligt* basområde nödvändigt för att garantera den militära aktivitetens understöd, kommunikation och propagandabehov; men det senare måste försäkra — och är grundläggande för — ytterligare politisk mobilisering och deltagande av folket. Således kräver en framgångsrik militär aktion och korrekt politisk mobilisering en riktig klassanalys av det latinamerikanska samhället. En sådan politisk analys pekar också otvivelaktigt på nödvändigheten av gerillakrigföring på landsbygden, men den skulle eliminera några av motsägelserna och öka värdet av den politiska strategin i Debrays program för den latinamerikanska revolutionen.

Denna essä publicerades ursprungligen i *Monthly Reviews* sommarnummer 1968. Den

författades i samarbete med S. A. Shah.

Litteraturtips

Debray övergav senare gerillastrategin och kritiserade den i två böcker: [Kritik av vapnen 1](#) och [Eldprovet – Kritik av vapnen 2](#). Där försökte han sig också på att göra en analys av klassförhållandena i Latinamerika, en brist i hans tidigare författarskap som Frank kritiserar ovan.

Se även [Régis Debray och den latinamerikanska gerillan](#) av Martin Fahlgren